

education, treatment and care, informational and social-household services; the success of professional activity depends on a large extent on the ability of the employee to establish direct social contacts; the main instruments of work are verbal (speech) and nonverbal (facial expressions, gestures, expressive movements) means of communication.

The definition of communicative competence of future specialists of the socio-economic sphere is understood as a set of knowledge, abilities, skills of organization of interpersonal interaction, characterized by skills of tolerant communication with verbal and nonverbal means of speech, influence on the interlocutor, constructive dialogue, conflict situations, emotional self-regulation, etc.

The principles of organization of the educational process of higher educational institutions are considered, following of which will promote formation of communicative competence of future specialists of the socio-economic sphere, namely: personal approach, situationality, modeling, bilateral nature of educational communication, differentiated approach to formation of groups, activity basis of learning, group interaction, orientation to a profession.

The perspective of further research is to determine and substantiate the pedagogical conditions for the formation of the communicative competence of future specialists of the socio-economic sphere.

Key words: future specialists of the socio-economic sphere, awareness, competence, communicative competence, principles of organization of the educational process.

Подано до редакції 23.10.2017.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф. Т.Ю.Осиповою

УДК 378:39:316.7+316.35

© 2017

Радомська А.М.

ЕТНОКУЛЬТУРНА ПОЗИЦІЯ ЯК ПОЄДНАННЯ ОСОБИСТІСНИХ ЯКОСТЕЙ, АКТУАЛЬНИХ З ТОЧКИ ЗОРУ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

У статті розглядається проблема обґрунтування етнокультурної позиції як поєднання особистісних якостей, актуальних з точки зору національної системи педагогічної освіти. Автор статті надає наукове розуміння сенсу етнокультурної спрямованості процесу освіти. Автором статті описано три головні компоненти етнокультурної позиції особистості. Визначає сукупність відповідних якостей суб'єктів процесу освіти, здатних сприяти ефективному оновленню освітнього процесу. Актуалізуючи етнокультурну позицію, автор статті зазначає, що важливими відносно такої позиції будуть також закріплені на ментальному рівні світоглядні критерії, згідно яких будується гармонійне світовідчуття і розуміння життя.

Ключові слова: етнокультурна позиція, особистість, педагог, освіта, розвиток.

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах оновлення педагогічної парадигми науково-педагогічне сприяння особистісному зростанню і успіху кожного члена суспільства сформульовано і зафіксовано на рівні законодавчих документів державного рівня. Державні програми, стосовні освіти і напрямів її розвитку спрямовані на актуалізацію особистісних цілей, успіх і повноцінну реалізацію особистості що до її задач, можливостей і особистісних уподобань. Європейськими фахівцями освіта з огляду на це розглядається в широкому сенсі як інвестування в розвиток суспільства. Науковці означають освічену особу як самостійну, спроможну концентрувати увагу і планувати, орієнтовану в майбутнє, здатну адаптуватися до змін, відповідальну, таку, яка вірить, що може принести користь [7, р. 115]. У державному документі Національна доктрина розвитку освіти (2002 р.) визначено стратегічні завдання освіти що до навчання і виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти [5].

В означеному сенсі сучасний викладач розуміється носієм, виразником і провідником гуманістичних цілей і цінностей національної держави та громадянського суспільства, особою, яка визначає творчий характер і ефективний напрям роботи не тільки навчального закладу, а й сприяє всебічному розвитку особистості тих, хто навчається і, таким чином бере участь у гуманістичному, творчому спрямуванні суспільного потенціалу до зростання і розвитку

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Існуюча джерельна база з проблеми формування творчої індивідуальності вчителя представлена різноманітними підходами, серед яких маємо акцентувати педагогічний погляд на вивчення проблеми розвитку значущих якостей особистості майбутнього педагога (О. Бойко, М. Васильєва, В. Гринькова, В. Євдокимов, С. Золотухіна, Л. Карпова, В. Лозова, О. Микитюк, О. Павлютенкова, О. Пехота, І. Прокопенко, В. Семіденко, В. Сластьонін, Г. Троцько та ін.)

Позицію, як компонент структури особистості вивчали (К. Альбуханова-Славська, Б. Ананьєв, Л. Божович, Б. Братусь, І. Кривонос, Ю. Куницька, Л. Лісохіна, І. Луценко, В. Лозова, Г. Троцько, В. Євдокимов та ін.) Науковими колективами під керівництвом О. Сухомлинської і Р. Арцишевського розроблені концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку українського державотворення й національної освіти.

Формулювання цілей статті... Взв'язавши до уваги актуальний напрям етнокультурної спрямованості освіти на всіх рівнях, акцентований в державних і світових документах стосовних сучасної освіти, наведемо наукове розуміння сенсу означеної спрямованості і відповідних якостей суб'єктів здатних сприяти ефективному оновленню освітнього процесу у вказаному напрямі. Т. Мацейків (2009) означає етнокультурну спрямованість освіти в якості характеристики освіти, яка показує, в якій мірі завдання, мета, зміст, технології виховання і навчання орієнтовані на розвиток і соціалізацію особистості як суб'єкта етносу і як громадянина держави, здатного до самовизначення в умовах сучасної світової цивілізації [4, с.394]. Величезна роль в цьому процесі відводиться педагогічним працівникам. Науковці зазначають, що етнокультурна спрямованість освіти реалізується за умови дотримання принципів побудови і розвитку національної школи. Серед означених принципів називається як назрілий принцип включення особистості в єдину етнокультурну традицію. За твердженням Е.Д. Сміта (1994), який має багато послідовників, можна назвати шість головних атрибутів етнічної спільноти (вдавшись до французького терміна, «ethnie»):

- 1) групова власна назва;
- 2) міф про спільних предків;
- 3) спільна історична пам'ять;
- 4) один або більше диференційних елементів спільної культури;
- 5) зв'язок із конкретним «рідним краєм»;
- 6) чуття солідарності у значній частини населення .

В цьому зв'язку маємо наполягати на тому, що завдання національної школи надати розуміння і прийняття означених принципів не лише на формальному рівні, а на рівні ментальності. Це означає що їх, ці принципи, треба знати, розуміти, уміти пояснювати і відстоювати.

З цією метою національна школа повинна відображати в своїй діяльності зміст накопиченого фонду національних цінностей, досягнень свого етносу, особливостей його соціально-історичного досвіду. Здійснити це спроможні викладачі, маючи відповідний потенціал етнокультурних знань і особистісне розуміння і небайдуже відношення до проблеми етнічної належності. Означена взаємодія може бути розглянута як центральна частина педагогічного процесу формування особистості, який здійснюється зусиллями педагога. Сприйняті і відтворені в означеному процесі загальні норми етнічної культури, організують свідому волю суб'єктів педагогічної взаємодії, впорядковують її прояви зовні, спрямовують в корисному для національної держави гуманістичному напрямку.

Опираючись на етнічну складову знання, національну культуру, національний характер і ментальність, освітній заклад поєднуючи зусилля і досвід кожного з представників педагогічного колективу, спроможний створити ситуацію духовного комфорту, відчуття соціальної захищеності, тобто умови, які в комплексі сприяють самоідентифікації і само актуалізації всіх суб'єктів педагогічного процесу, стверджує в своєму дослідженні І. Червінська (2009). Акцентуючи в цьому зв'язку як ключову якість небайдуже ставлення до етнічної культури, не просто її розуміння, а любов і здатність захищати і подовжувати етнокультурну традицію, наведемо розуміння цього питання викладачами української народної педагогіки. М. Стельмахович (1996) зазначав, що той, хто любить свій народ, як правило, з повагою ставиться до інших народів; той, хто знає й шанує свою національну мову й культуру, як правило, прагне оволодівати й іноземними мовами, досягнути загальнолюдські культурні здобутки. Через засвоєння своїх, власних, народних, національних надбань можна по-справжньому опанувати загальнолюдськими духовними цінностями.

Виклад основного матеріалу дослідження... Підготовка викладачів для більшості галузей освіти на сучасному етапі повинна відповідати міжнародним стандартам. Основною метою і завданням професійної освіти в зв'язку з цим повинна бути підготовка кваліфікованого фахівця відповідного рівня і профілю, конкурентноздатного на ринку праці, який буде компетентним не тільки у своїй галузі, але й у суміжних, готовий до професійного зростання, соціальної і професійної мобільності. Володіючи означеними фаховими компетенціями педагог повинен бути яскравою особистістю, володіти педагогічною майстерністю, мати здатність до ефективної комунікації і взаємодії. Н. Васильєва (2014) називає мотивацію до творчості визначальною характеристикою особистості викладача [1, с.112]. Цю якість дослідниця означає необхідною для ефективної успішної і творчої участі в здійсненні процесу освіти. На думку дослідниці педагог вищої школи, володіючи системою професійно необхідних особистісних якостей, а також відповідними комунікативними навиками, здатен налагодити ефективний навчально-виховний процес із обдарованими студентами. Проте максимальної ефективності цей процес не досягне без спеціально створеного сприятливого середовища, у якому кожна особистість зможе реалізувати свій творчий потенціал [1, с.112-113].

Узагальнюючи досвід науковців що до питання особливостей роботи викладача ВНЗ із студентами, дослідниця занотує, що викладач здатний здійснювати такий вплив шляхом комунікативної взаємодії, власними особистісними якостями [1].

О. Ткаченко називає українську народну педагогіку «наукою любові» до людини, незалежно від зовнішності, поведінки, етнічної приналежності

«Наполегливість + підтримка + любов до своєї справи. І те, у що вкладаєш сили та час, ти повинен любити, інакше не будеш успішний», стверджує Х.Забавська (2015). Актуальним в цьому сенсі є причитування афоризму з творів Г.С. Сковороди «Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає вчитися, хоча б зовні він і здавався бездіяльним».

Любов до своєї справи є неодмінним чинником, згідно якого особа отримує від діяльності не тільки матеріальне, але й моральну задоволення. В аспекті нашого дослідження важливим є питання значущості етнокультурної складової особистісної діяльності як чинника, який якісно змінює показники ефективності спільної діяльності. В цьому зв'язку дослідники визначають як назрілу педагогічну проблему необхідність окреслення чітких уявлень вчених-педагогів, наставників-практиків про те, як ефективно розвивати культуру-відповідні і етнічно-відповідні уміння гуманістичного спілкування, взаємної допомоги, доброти, людяності, гуманізму. Які якості педагога здатні сприяти йому діяти в означеному напрямку.

Відомий представник української педагогічної науки І.А. Зязюн (2002) зазначає в цьому зв'язку, що навчальний процес, з одного боку, слугує сферою, в яку проектується значущі для суспільства механізми відтворення соціального досвіду. З іншого боку, навчальний процес є не лише засобом їх простої трансляції, але й поживним середовищем для їх цілеспрямованого, розширеного і навіть рафінованого відтворення.

З огляду на розуміння важливості задоволення фахівця результатами своєї діяльності, відданості і всебічного розуміння своєї справи, доцільно звернутись до теми сукупності значущих якостей педагога, які безпосередньо сприяють його творчим пошукам, інноваційній діяльності, особистісній активності, відкритості і небайдужості до проблем освіти в цілому і проблем тих, хто навчається, як суб'єктів освітнього процесу. М. Кайкова (2013) підкреслює, що педагог, який працює із студентами, має бути чуйним, доброзичливим, володіти психологічними знаннями, мати високий рівень інтелектуального розвитку, вміння відчувати інтереси та потреби молоді [4]. На думку Н. Васильєвої (2014) педагог вищої школи, володіючи системою професійно необхідних особистісних якостей, здатен налагодити продуктивний навчально-виховний процес [1]. Підсумовуючи, маємо приєднатись до думки І. Демченко (2013), яка стверджує, що значну увагу науковців привертають численні суб'єктні якості особистості, які складають основу продуктивної діяльнісної активності і поведінки суб'єктів навчально-виховного процесу. Відповідно означеним якостям особа буде певний образ світу, квазівимір, в якому їй відкривається об'єктивний світ. Такий образ в науковому розумінні являє собою смислове поле у вигляді системи значень, які, в сукупності, визначають суб'єктну позицію особистості.

Дослідники педагогічних процесів зазначають, що становлення позиції здійснюється як у результаті пізнання, так і шляхом відбиття/рефлексії, тобто емоційно-оцінного ставлення до дійсності. Психологи в цьому розумінні розрізняють загальну особистісну позицію і її окрему проекцію – професійно-діяльнісну. Розглядаючи особистісну позицію Р. Серьожнікова означає її як «систему ціннісно-сміслових відносин особистості до соціокультурного оточення, самої себе і своєї життєдіяльності. Дослідниця виділяє в складі суб'єктної позиції наступні компоненти: емоційно-смісловий, діяльнісно-ціннісний, поведінково-нормативний. Р. Серьожнікова (2006) наголошує на тому, що діяльнісно-ціннісна складова, яка відповідає за функції самооцінки, і саморозвитку розкриває механізм становлення і розвитку позиції. З точки зору педагогіки формування позиції веде до розвитку, до професійного зростання та самоактуалізації особистості.

Ю. Федькович (2012) зазначає, що в цілому, особистість, займаючи певну позицію, виявляє таким чином оцінне, вибіркоче ставлення до подій, ситуацій, груп людей і окремих осіб, що її оточують. Вона зіставляє, оцінює, порівнює й обирає мотиви і засоби для взаємодії і спілкування, враховуючи власні потреби, інтереси, установки, досвід, які в сукупності становлять конкретну ситуацію життєдіяльності, постають як соціально-психологічний стереотип поведінки особи. В цьому зв'язку науковці зазначають, що позицію педагога багато в чому визначає його соціальна і громадська позиція (В. Сластьонін, І. Ісаєв, А. Міщенко, Є. Шиянов). Це означає, що важливими будуть також закріплені на ментальному рівні світоглядні критерії, згідно яких будується гармонійне світовідчуття і розуміння життя. Порівнюючи в цьому сенсі наявність етнокультурної позиції з її відсутністю можемо занотувати невпевненість у власних можливостях порозумітися з суспільством в разі відірваності особи від етнічного коріння, не говорячи вже про можливість впливу означеної особи на суспільство (суспільні думки, суспільні процеси, зрушення в суспільстві). Активно прагнучи інтеграції з розвиненими країнами світу і ще не цілком втративши зв'язок з традиційною культурою, українці мають шанс зробити свій внесок у збалансування раціональності і духовності, прагматизму і романтизму, підприємливості і любові до природи людини XXI ст., наполягає в своєму дослідженні І. Бачанська (2007).

Якщо розглядати освітню сферу з огляду етнічної культури як сукупність доробків окремих індивідуальностей, належних до етносу можемо констатувати можливість її розширення шляхом спілкування. Однак при цьому стає наявним процес взаємопроникнення, змішування різних етнічних культур. Глобалізаційні світові процеси характеризуються такого роду взаємопроникненням та розчиненням одних етнічних культур в межах інших. Подальший ший погляд на означену проблему етнокультурного спілкування дозволяє побачити нарощування етнічного потенціалу за умови повернення отриманих шляхом міжкультурного спілкування знань,

умінь, навиків на аутентичний ґрунт. Творити на національному ґрунті, ця проблема одвічно декларувалась кращими представниками української нації.

Розглядаючи систему освіти України з точки зору її етнічно-культурної особливості і неповторності, фахівці, описуючи процес взаємодії освіти і людини, під час якого актуалізується, ретранслюється (розповсюджується) і створюється нове знання звертають увагу на етнічні і культурні відміни національної педагогіки, похідність або несхожість ментального складу і характерів суб'єктів освітнього процесу як представників певного етносу. Одночасно слід погодитись із тим, що справжнє засвоєння спадку етнічної культури відбувається лише за умови, коли індивід не тільки знаходить відповідні артефакти, форми, вироблені попередніми поколіннями, але і сам як суб'єкт певної етнічної спільноти причетний до створення нових ідей, форм, або цінностей [6]. В такому розумінні діяльність колективу (педагогічного і студентського), об'єднана спільним напрямом руху до визначеного зрозумілого результату за умови існування впливового етнокультурного середовища має розумітися як творчо-продуктивна. В цьому зв'язку ми пропонуємо розглядати систему значущих особистісних якостей, ґрунтовану на етнокультурній приналежності особи, як етнокультурну позицію. Означені якості складають на нашу думку систему особистісних характеристик, яка знаходиться в динамічному розвитку, еволюціонує, приймаючи різні системо утворюючі змісти в залежності від контекстів використання, від індивідуальних особливостей і стану розвитку особистості.

Враховуючи те, що поняття етнокультурна позиція розуміється іноземними фахівцями F. Steijlen (2010) як єдність трьох компонентів: – самоідентифікація, визначення власного місця і ролі в середині автентичної етнічної групи, визначення відношення що до суспільного оточення – виберемо ці групи відношень до розгляду як основу етнокультурної позиції. Отже виразити етнокультурну позицію можливо як єдність складових – індивідуальна складова, у вигляді системи особистісних цінностей і особистісних відносин, соціальна складова, до якої віднесемо ті етнокультурні особливості, відносини і здібності, які завжди виявляються людиною під час суспільного побутування і суспільних зв'язків, професійної діяльності, що реалізуються під час суспільної взаємодії. Рефлексивна складова, яка знаходиться у єдності і нерозривному зв'язку з двома іншими, індивідуальною і соціальною/суспільною, акцентуючи, що в процесі виявлення індивідуальних рис зміна їх якості або кількості вплине на суспільну складову, ініціюючи зміни в її компонентах, і сприятиме, відповідно, наступним змінам рис індивідуальної складової.

Сьогодні, коли більшість педагогів є прихильниками компетентнісного підходу до процесу освіти, перевага віддається вмінню бачити свою професійну діяльність в різнобічному зв'язку з різними сферами життя і вирішувати проблеми на основі гнучкого мислення, на основі розвитку вміння мобілізувати особистісний потенціал в потрібному напрямку. Без чітко визначеної і усвідомленої педагогом етнокультурної позиції по відношенню до суспільства, фахової діяльності, знання такий підхід видається нам утрудненим.

Висновки... Етнокультурна позиція особистості розглядається нами відносно представників системи освіти як необхідна складова фахової діяльності, здатна до розвитку. Вона складається із мотивів, потреб, поглядів й настанов, якими педагог керується у своїх діях. З точки зору педагогіки формування такої позиції особистості веде до розвитку, професійного зростання та успішного самоздійснення. Етнокультурна позиція формується під впливом особистісної рефлексії на суб'єктну взаємодію і прояви аутентичного, в тому числі відповідного освітньо-культурного і етнічного середовища і актуалізується в фаховій, особистісній творчій і колективній діяльності.

Етнокультурна позиція особистості за твердженням фахівців, визначає в цілому етносоціальний характер поведінки особистості. З огляду на це етнокультурна позиція розглядається нами як складна здатна до розвитку інтегративна система особистісних якостей, що формується під впливом особистісної рефлексії на суб'єкти і прояви зовнішнього середовища і проявляється в відношенні особистості у вигляді поведінкових реакцій до професійної, творчої і громадської активності, сприяючи саморозвитку і актуалізації особистості. Етнокультурна позиція особи в такому розумінні може розглядатись як конструктивне поєднання ключових компетенцій з етнокультурним (когнітивним) знанням. В означеному зв'язку етнокультурна позиція спроможна надати навички і уміння використання досвіду і надбань етнічної культури для особистісного продуктивного розвитку в гуманістичному напрямі, збереження і подовження/ретрансляції досвіду, цінностей і надбань етнічної культури наступним поколінням. Відповідно, напрямом подальшого дослідження має стати аналіз методів ефективного формування етнокультурної позиції.

Використана література:

1. Васильєва Н. В. Педагогічні умови виховання музично-академічної творчості обдарованих студентів педагогічних університетів / Н. В. Васильєва //Актуальні питання мистецької педагогіки: зб. наук, праць / гол. ред. Ш. Шоробура – Хмельницький: ХГПА, 2014. – вип. 3. – С. 112-113.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 1 лип. 2014 р. № 1556-УП [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18...>

3. Кайкова М. Особливості роботи викладачів вищих навчальних закладів з обдарованими студентами [Електронний ресурс] / М. Кайкова // Збірник наукових праць. – 2013. – Частина 2. – Режим доступу: http://libraru.udpu.org.ua/libraru_files/zbirnuk_nauk_praz/2013_2_22.pdf.
4. Мацейків Т. Етнокультурна спрямованість шкільної освіти і виховання / Т. Мацейків // Гірська школа українських Карпат. – №4–5. – 2008-2009. – С. 394-397.
5. Національна стратегія розвитку освіти України на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.
6. Ткаченко О. М. Етнопедагогічна компетентність як запорука професійної майстерності сучасного педагога / О. М. Ткаченко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. серія 16 [Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики]: збірник наукових праць. / ред.кол.: Н.В. Гузій (відп.ред.). – К. : Вид.во НТУ імені М.П.Драгоманова, 2017. – Випуск 28(38). – 165 с.
7. The Bologna Process: 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communique of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Leuven-la-Neuve, 28-29 April. [Electronic resource]. – Mode of access: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-09-675_en.html.

Радомская А.М.

ЭТНОКУЛЬТУРНАЯ ПОЗИЦИЯ КАК СОВОКУПНОСТЬ КАЧЕСТВ ЛИЧНОСТИ, АКТУАЛЬНЫХ С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ СОВРЕМЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В статье рассматривается проблема обоснования этнокультурной позиции как совокупности качеств личности, актуальных с точки зрения национальной системы педагогического образования. Автор статьи описывает три основных компонента этнокультурной позиции личности. Определяет совокупность соответствующих качеств субъектов образовательного процесса, способствующих эффективному обновлению процесса современного образования. Рассматривая актуальность этнокультурной позиции, автор статьи утверждает, что важными относительно такой позиции будут закреплённые на ментальном уровне критерии мировосприятия, относительно которых строится гармоничное восприятие и понимание жизненно важных для личности процессов.

Ключевые слова: этнокультурная позиция, личность, педагог, образование, развитие.

A.M.Radomska

ETHNOCULTURAL POSITION AS THE COMBINATION OF PERSONAL QUALITIES RELEVANT IN TERMS OF MODERN PEDAGOGICAL EDUCATION

Topic of the article is the problem of determining the ethnocultural position as a system of personal qualities relevant from the point of view of modern pedagogical education. The author of the article gives an understanding of education in the broadest sense as investing in the development of society. Summarizing the experience of the scientists concerning the peculiarities of the work of the teacher of the educational establishment with the students, the author notes that the teacher is capable of exercising pedagogical influence through communicative interaction, using his own personal qualities. Among the labeled qualities is called pedagogical skill, openness, creative character of actions, ability to communicate. The author emphasizes that a teacher who works with students should be sensitive, friendly, possess psychological knowledge, have a high level of intellectual development, be able to feel the interests and needs of young people. In opinion of the author of the article the important qualities are: indifference of the teacher to the problems of education in general and the problems of those who are studies. The article deals with the importance of the ethnocultural component of the teacher's personal activity. The author describes the ethnic factor as a qualitative change in the performance of pedagogical activities. In this regard, the article defines, as an urgent pedagogical problem, the need for outlining the precise ideas of scholars, teachers and practitioners on how to effectively develop cultural-relevant and ethnically relevant skills in point of humanistic communication, mutual assistance, kindness, humanity, and humanism. What kind of a teacher qualities are able to help him to act in those specified direction. The author of the article refers the ethnocultural orientation of education as a characteristic of education, which shows to what extent the tasks, goals, contents, technologies of education and training are oriented on the development and socialization of the individual. The author of the article gives an understanding how is the ethnocultural position of a teacher as a part of an ethnic group and as a citizen of a state, employs capability of self-determination in the conditions of modern global world civilization.

Key words: ethnocultural position, personality, teacher, education, development.

Подано до редакції 13.10.2017.

Рекомендовано до друку докт.пед.наук, доц. О.О.Резван